

EGF 2024 – Az Európai Gyepgazdálkodási Szövetség 30. konferenciája

Halász András

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem,
Állattenyésztési Tudományok Intézet,
Állattenyésztés-technológiai és Állatjóléti Tanszék, Gödöllő
halasz.andras@uni-mate.hu

Harmincadik alkalommal került megrendezésre az Európai Gyepgazdálkodási Szövetség (European Grassland Federation) nemzetközi konferenciája (30th General Meeting of the European Grassland Federation), 2024. június 9-13. között, ezúttal a hollandiai Leeuwarden-ben.

Idén a rendezvény szervezői a gyeppek általános szerepére, fontosságára és ökoszisztéma szolgáltatásaira helyezték a hangsúlyt (Why Grasslands?). A résztvevők arra keresték a választ, hogy milyen jövő előtt áll a legeltetéses állattartás, illetve milyen egyéb szerepe lehet még a gyepeknek Európában.

A szakmai program a legeltetéses állattartással érintett résztvevők műhelymunkájával (Grazing Workshop) indult a konferenciát megelőző napon, amely öt fő területre fókuszált:

- Állategészségügy, állatjólét
- Ráfordítás csökkentés
- Szennyezés ill. kibocsátás csökkentés
- Biodiverzitás megőrzése
- Biodiverzitás növelése

A legeltetés-workshop rendkívül pezsgő hangulatban telt. A csatlakozó fiatal gazdák és kutatók izgalmas eszmecsere folytattak, és rámutattak a gyeppek sokoldalúságára is.

Az állategészségügy, állatjólét témában a klímaadaptív megoldásokat (szárazságtűrő fűfajok, hőstresszt jobban viselő állatfajok, fajták), a legelőkön előforduló parazitákat és a zárt tartáshoz képest jelentősen magasabb átlagéletkort emelték ki a résztvevők. A biogazdálkodás és természetközeli tartásmód is fókuszban volt. Szó esett arról, hogy az intenzívebb mozgásra, valamint a szabadtartásra szelektált fajták használatára visszavezethetően csökkent a lábvég-megbetegedések gyakorisága a legelőkön. Visszatérő téma volt a nap során az oktatás és tudásátadás jelentősége, illetve a társadalom által meghatározott konkrét elvárás és cél, amit a legeltető gazdáknak el kellene érni. Hosszútávú bérleti- és megbízási szerződések nagyban befolyásolják a vállalkozói kedvet a fiatal gazdálkodó generáció körében.

A ráfordítás csökkentés témában vegyes vélemények születtek. Egyes hangok szerint túl magas az inputanyag ráfordítás – itt jellemzően a műtrágya felhasználást értették –, bár ez országoként változó és a viszonyítási pontot sem sikerült körbejárni. Műtrágya helyett a szervestrágyára kellene fókuszálni, ahol – igaz a csapadékosabb országok gazdái szerint – pillangósokkal és injektált hígtrágyával lehetne a

műtrágya mennyiségét csökkenteni, legalábbis gyepéken. Érdekes felvetés volt, hogy – holland ökológusok egy csoportja szerint – a tányéros hígtrágya szórás kíméletesebb a gyepnövényzethez az injektoros megoldáshoz képest. Itt is megállapítást nyert, hogy a fiatal gazdák csak abban az esetben nyúlnak alternatív, régi(új) megoldásokhoz, ha stabil, szervezhető háttérrel és jövőképet látnak a témában. Ha a piac és a szélesebben vett társadalom értékeli a fiatal gazdák erőfeszítéseit, igazi elismertséget kapnak, akkor alacsonyabb jövedelemszint mellett is belefognak a gazdálkodásba.

A szennyezés és kibocsátáscsökkentés forró téma (hot-topic) az egész EU-ban. A pillangósok arányának növelése, műtrágya puffer-zónák (zöld-szegély) létesítése szerepel a megoldások között. Kiemelt figyelmet kap az édesfűvek fehérje- és aminosav tartalma, szoros összefüggésben a karbamid használatával.

A biodiverzitás megőrzése és annak növelése. A kibocsátás csökkentési törekvések következtében egyre inkább teret nyer az extenzifikáció, mind tartástechnológiában, mind input felhasználásban. A mediterrán országokban eltűnőben vannak a tejtermelő gazdaságok, és egyre nagyobb figyelmet kapnak az öntözött kultúrák. A beszélgetések során felmerült a terroir jelleg gyeppek esetében is, ami érvényesíthető a földrajzi árjelzett termékekben. Írország esetében, ahol a legmagasabb a legeltetés aránya, nem jelent marketing előnyt a rotációs legeltetés, mint technológia. Visszatérő motívum volt az egész konferencia során, hogy a legelő állatok által kialakított, mozaikos, változatos táj kívánatos cél. Az ehhez szükséges gazdasági feltételekről azonban kevés szó esett.

A gazdák döntéseit befolyásoló tényezők. Az állattartás hosszú távú beruházásokat igényel (istálló, trágyatároló), amihez hitelt vesznek igénybe. A pénzügyet nehezen tudják értelmezni az extenzifikációs célokat. Tipikus eset, amikor férőhely növelésre igényel pénzt a gazda, állatlétszám bővítés nélkül, pusztán az állatjóléti szempontok alapján. A hitelintézet konvencionális tartástechnológiából indul ki (növelt férőhelyből következő állatlétszám növekedés). A felvásárlóktól, integrátoroktól való függés (vendor lock-in) is komoly problémákat okoz, például a tejfeldolgozásnál. Hollandiában 30%-kal csökkent a gazdák száma, sok kis- és közepes gazdaság szüntette meg a működését. Rendkívül magas a hígtrágya elhelyezés/ártalmatlanítás/szeparáció költsége. Éves szinten ez akár 50e EUR is

lehet, amit csak másodállás vállalásával tudnak kigazdálkodni. A gazdák eltávolodnak a társadalomtól, bár kiutat jelenthet a szántófölddel is rendelkezők szövetsége, ami tökéreőbb tömörülés. Az intenzív legeltető gazdaságokat egyértelműen az extenzív megoldások felé tereli a szabályozási környezet, de még mindig kérdéses, hogy pusztán a munkaerő oldaláról hogyan valósíthatók meg.

A legeltetés workshop vezető kutatói is beszámoltak az aktuális kutatásaikról. Valérie Brocard (IDELE) felvetette (Brocard et al., 2024), hogy a téli legeltetés jelenthet némi alternatívát a dráguló fehérje takarmányokkal szemben. A téli időszak 4 hónapja során, 16-22% nyersfehérje tartalmú (angol perje, fehér- és vörös here) legelő, 275 kg/ha szárazanyag hozamot produkált. A Holstein × Normande és Jersey keresztezett teheneket és Normande bikákat tartottak a téli legelőkön. A bikák esetében 500-700 g/nap napi súlygyarapodást mértek 1-1,3 ÁE/ha legelőterhelés mellett. A tejelő csoportnál robotfejést alkalmaztak, és átlagban napi 2 liter tejjel többet mértek, mint a kontroll csoportnál.

Nick van Eekeren (Louis Bolk Institute) beszámolt a talajélet alakulásáról intenzív és extenzív gyepgazdálkodás esetén. Vizsgálataik során megállapították (Jansma et al., 2024), hogy pozitív összefüggés van a földgiliszta és lószúnyog lárvák száma és a talajhasználat intenzitása között. Kissé árnyalta a vizsgálat eredményét, hogy az intenzíven hasznosított gyepek vízgazdálkodása gyengébb a természetközeli gyepekhez képest. Egyes esetekben nagyobb talajellenállást mértek az intenzív gyepon, ami nehezíti a talajlakókkal táplálkozó madarak táplálékszerzését. A gyepek kora is pozitív összefüggésben van a talajélettel.

A konferenciára 29 országból mintegy 400 szakember érkezett. A négy nap során 42 előadásra, és több mint 200 poszterbemutatóra került sor az alábbi öt fő témakör keretein belül:

Gyepek: Mit? (Grasslands, what?)
Hogyan? (Grasslands, how?)
Melyik? (Grasslands, which?)
Hol? (Grasslands, where?)
Kinek? (Grasslands, whom?)

Általánosságban elmondható, hogy a korábban háttérbe szorult megoldások (kettős hasznú szarvasmarha, kisebb testméret, zsírosabb tej) újra a figyelem középpontjába kerültek. A hegyitarka fajtacsoportban rejlő lehetőséget külön kiemelték a hegyvidéki területeken. A pázsitfűvek aminosav-összetétele takarmányozási előnyt jelent a receptúrák összeállításánál. A napelem-parkok terjedése is szóba került, kiemelve, hogy a földbérleti szerződésekben az állattartókat kell(ene) előnyben részesíteni. Érdekesség volt, hogy a mezei katáng (*Cichorium intybus*) fontos alkotóeleme a félintenzív legelőknél Svédországban. Kétféle keverék javaslatot is bemutatottak (Carlsson et al., 2024) sokfajos, ideiglenes gyepekre adaptálva.

A vörös here (*Trifolium pratense*) dominálta herefűves az alábbi fajokból áll (21 kg/ha vetésnormával):

- 28% vörös here (*Trifolium pratense*)
- 5% fehér here (*Trifolium repens*)
- 28% réti komócsin (*Phleum pratense*)
- 32% középérésű és kései tetraploid angol perje (*Lolium perenne*)
- 3% mezei katáng (*Cichorium intybus*)
- 2% fűszerkömény (*Carum carvi*)
- 2% lándzsás útifű (*Plantago lanceolata*)

A fehér here (*Trifolium repens*) dominálta herefűves (20 kg/ha vetésnormával):

- 18% fehér here (*Trifolium repens*)
- 37% réti komócsin (*Phleum pratense*)
- 37% középérésű és kései tetraploid angol perje (*Lolium perenne*)
- 5% fűszerkömény (*Carum carvi*)
- 3% lándzsás útifű (*Plantago lanceolata*)

A gyepon kívül a tartásba vont állatfajtákat is górcső alá vették. Nagyobb figyelmet szentelnek az alacsony termetű, szerényebb tejtermelésű, ugyanakkor jó takarmányhasznosítású egyedekre. Az 1 kg tej előállításához szükséges ivóvízfogyasztás is előtérbe került. A State of the Art csoport megtekintette a Lely cég integrált rendszerét egy Slootdorp melletti családi gazdaságban. A Lely Exos autonóm, rendfelseszedő-kiosztó gép (NET1) a csúcstechnológiát képviseli. Szorosan együttműködik a Lely Sphere ammónia-elnyelő és a Lely Vector etető-robottal. Az Exos alternáló kaszával van felszerelve, és teljesen automatikusan kaszálja és gyűjti össze az angol perje-fehér here intenzív gyepon. Egy fordulóban 1 tonna friss fűvet visz be az etetősorra. 2 óránként ismétli a feladatsort, így napi 12 tonna zöld fű betakarítására és kiosztására alkalmas. A ballonos kerek alig tömörítik és roncsolják a talajt, még esős időben is tiszta munkát végez. A beszerzési ára csak abban az esetben térül meg – a jelenlegi kondíciók mellett –, ha egész évben üzemel. A hollandiai időjárási viszonyok mellett 3 hét a regenerációs idő.

A zárórendezvényen Almeida José Pedro Fragoso professzor a holisztikus megközelítést és az alapokhoz való visszatérést szorgalmazta. A legeltetésben résztvevők évről-évre egyre nagyobb jelentőséget tulajdonítanak a legeltetési állattartásnak a nemzetközi trendek dacára. A tudástranszfer kérdése is központi szerepet kell, hogy kapjon. Az európai mezőgazdaság rugalmasságát nagyban meghatározza az, hogy miként viszonyulunk a legeltetési állattartáshoz. Évről-évre egyre növekvő jelentőséget tulajdonítanak a legeltetésnek. A szakértők egyetértettek abban, hogy a legelőket az adott élőhelyhez legjobban alkalmazkodott állatfajtákkal hasznosítsák. A konferencia összességében optimista légkörben zárult. Legközelebb Portugáliában kerül megrendezésre 2026. áprilisában.

Az alábbi konklúziókkal búcsúztak a szervezők:

- A direkt élelmiszer-növény termelésre alkalmatlan területeket be kell vonni a globális élelmiszertermelésbe.
- Az emberek többsége fontosnak érzi a gyepek multifunkcionalitását.
- A gyepek, egyidejűleg sokféle ökoszisztéma szolgáltatást képesek nyújtani.

A magyar delegáció az alábbi publikációkkal jelent meg:

Lepossa, Anita; Menyhárt, László; Nagy, Szabolcs; Wagenhoffer, Zsombor; Halász, András: Plate meter assisted grass height measurement and grass yield estimation adjustments in Hungary.

Hoffmann, Richárd; Keszthelyi, Sándor; Pál-Fám, Ferenc; Halász, András: Examination of grazing sustainability of grasslands in southwest Hungary.

Csízi, István; Varga, Krisztina; Halász, András: Reed (*Phragmites communis* Trin.) hay as a potential feed source in drought.

Irodalom

A konferencia kiadványa:

Klootwijk, C. W.-Bruinenberg, M. H.-Cougnon, M.-Hoekstra, N. - Ripoll-Bosch, R.-Schelfhout, S.-Schils, R. L. M.-Vanden Nest, T.-van Eekeren, N.-Voskamp-Harkema, W.-van den Pol-van Dasselaar, A. (szerk.) (2024): Why Grasslands? Proceedings of the 30th General Meeting of the European Grassland Federation Leeuwarden, the Netherlands 9-13. June. Grassland Science in Europe, Vol. 29. Why grasslands? www.europeangrassland.org/fileadmin/documents/Infos/Printed_Matter/Proceedings/EGF2024.pdf

Brocard, V.-Bore, R.-Fortin, J.-Tranvoiz, E.-Caraes, C.-Trou, G.-Lepeltier, F.-Morin, L. (2024): Winter grazing for dairy and beef animals: an opportunity to grasp? Grassland Science in Europe, Vol. 29: 107-110.

Carlsson, A. C.-Nilsson-Linde, N.-Carlsson, H. A. (2024): Putting grassland at the heart of animal farming. Grassland Science in Europe, Vol. 29: 862-870.

Jansma, A. P.-Hoekstra, N. J.-van Eekeren, N.-Baars, R. M. T. (2024): The effect of grassland management intensity on earthworms and leatherjackets. Grassland Science in Europe, Vol. 29: 201-203.

NET1: <https://magyarmezogazdasag.hu/2024/06/09/lely-exos-teljesen-autonom-rendszer-a-friss-fu-betakaritasahoz-es-kiosztasahoz/2/>